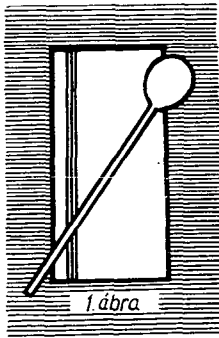

EGYSZERŰ LAPOS TÁRGY ÉS TAGOLT FORMA RAJZOLÁSA A 4. OSZTÁLYBAN

A tanítói kézikönyvben a 4. feladatsorban főleg természet utáni tanulmányok szerepelnek — egyszerű és tagolt lapos tárgyak. — A modelleket frontális (homlok-sikkal párhuzamos) helyzetben tettem fel. A tárgyak eddig álló, vagy fekvő helyzetűek voltak. Az új feladatsorban a tárgy, a tárgyak részben, vagy egyáltalán nem lesznek párhuzamosak az alap (háttér) oldalával. Ezek a rajzlap szemközti szögeit, a lap oldalát felező egyenesekre illeszkednek. A felezővonalak segítik a feladat helyes megoldását. Az átló kifejezést nem használtam.

A modell:

Kék alapon fehér piros csíkos ruha és azon a fakanál.

A tényanyag közlése után a tanulók tisztán látták az óra anyagát.

a) Tárgyi szemléltetés

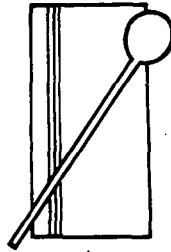
Beszélgettünk a tárgyak anyagáról, gyakorlati alkalmazásukról, közben tisztázódott, hogy a forma használat közben alakul, változik.

b) A két tárgy térbeli helyzete

Amikor a tárgyak térbeli helyzetéről volt szó, azt tapasztaltam, hogy a tanulók csak a konyharuhát tartották függőlegesnek. Tisztázni kellett, hogy mindkét tárgy függőleges síkon van, tehát függőleges helyzetűek. A konyharuha álló, a fakanál dőlt helyzetben látható.

A háttérhez való térbeli helyzetüket figyeltük meg. Problémaként vetettem fel, mivel bizonyítod, hogy a fakanál van hozzád közelebb? A fakanál takar a konyharu-

hából (ezt az osztály zöme tudta). Csupán egy tanuló figyelte meg azt, hogy a fakanál árnyékot vet a konyharuhára.

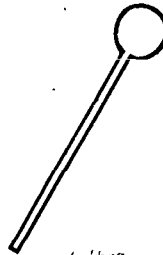
2. ábra

3. ábra

Mindkét tárgy függőleges helyzetű.

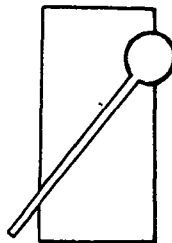
A konyharuha és a háttér megfelelő oldala párhuzamos.

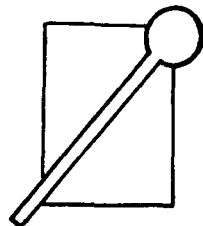
4. ábra

Dőlt helyzetű a fakanál.

A tárgyi szemléltetést nem követte a rajzi szemléltetés. Használt rajzlapokat osztottam ki a tanulóknak. A rajzlap hátsó oldalára minden előkészítés nélkül, egyéni megfigye-

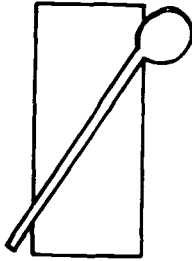

5. ábra

6. ábra

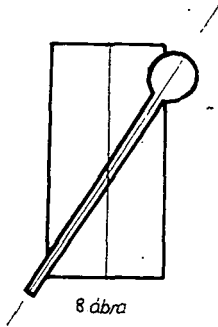
lés alapján megrajzolták a két tárgy forma-tömegét. A rajzolásra 10 percet kaptak. A rajzok között elég sok volt a hibás megoldás: elhelyezés, formatömeg, arányviszonyok stb.

7. ábra

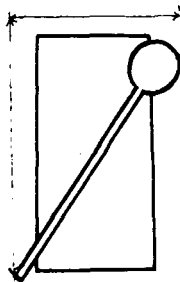
c) Rajzi szemléltetés

$\frac{1}{4}$ íves rajztáblát kék csomagolópapírral vontam be, erre helyeztem a modellt. A tábla felső vízszintes oldalának felezőjébe egy pirosra festett zsinógot erősítettem. Ugyanezt tettem a felső jobb csúcsánál. A zsinógot kifeszítettem. Kitéűnt az, hogy a konyharuha felén húzódik végig a zsinór. Amelyik a tábla szemközti szögeit köti össze, az a fakanál hosszanti felezője. A két zsinóg segítségével rögzítettem a tárgyak térbeli helyzetét.

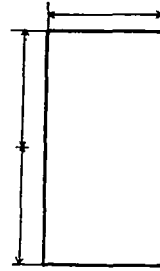
8. ábra

A jelenség két fő arányának megállapítása. A tanulók becslését a tanár méréssel ellenőrizte.

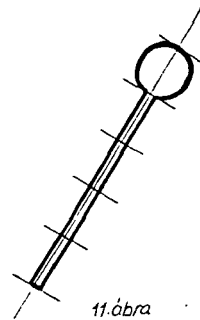
9. ábra

Az egyes tárgyak arányainak megállapítása. A konyharuha hossza a szélességének kétszerese.

10. ábra

A fakanál feje négyszer fér rá a nyél hosszára. A fakanál feje nem ér el a konyharuha vízszintes helyzetű oldaláig, a konyharuhából kb. annyit takar, mint a háttérből. A nyél a konyharuha hosszabbik oldalánál, a vízszintes helyzetű oldala felett fut ki, annak a hosszát a fakanál fejének arányához hasonlítottuk. A csíkok helyzetét megfigyelték, de nem rajzolták be, azt festéssel helyezték el.

11. ábra

Az új rajzlap kiosztása után megbeszél-tük a vázolás menetét, amely megegyezett a rajzi szemléltetés sorrendjével.

A vázolás alatt egyéni és osztálykorrek-túrával beszéltek meg a hibákat.

A vázolás után közös ellenőrzést végez-tünk. Megfigyelés, összehasonlítás (rajzmo-dell) után javították a rajzukat.

Szinyei Merse Pál: Majális c. alkotását mutattam be, amelyen a tanulók látták az átlós elrendezést. Megállapítottuk, hogy a festőművészek is bizonyos törvényszerűség alapján rendezték el a képen a képelemeket.

A vázolás után a szín- és tónusértékeket állapítottuk meg. A fő felületekből indultunk ki és haladtunk a részek felé. A szín és sötétségi fokozatokat nem külön-külön, hanem egymáshoz viszonyítva figyelték meg.

Legsörebb a háttér kékje (megmondtuk a gomb nevét), világosabb a fakanál okker színe, legvilágosabb a konyharuha. A modell tárgyainak szín- és tónusértékeinek állandó figyelembevételével állapították meg a konyharuha és a fakanál ön- és vetett árnyékát. Ezen az órán alapszínekkel (kék, piros, sárga) festettek.

A festés megkezdése előtt megbeszéltük a festés sorrendjét. A nagyobb felületek megfestése után a kisebb felületek következtek.

A piros csíkok, az árnyékok festésének technikáját be is mutattam.

Eredménymegállapítás

4 tanulójrajzot helyeztem a táblára.

Szempontok: elhelyezés,
arányok,
tónusértékek.

Az óra a tanár értékelésével fejeződött be.

Tóth József
Tanárképző Főiskola, Szeged

A NEVELŐ — SZÜLŐ TALÁLKOZÁSOK JELENTŐSÉGE A NEVELÉSBEN

„Fejlesztésre szorul a pedagógus—szülő kapcsolat demokratizmusa” (Útmutató a szülői munkaközösségek számára az 1970—71-es tanévre.)

A követendő cél meghatározása világos. A követelmény talán nem is új. Érvényes volt évekkal ezelőtt és nem lehet figyelmen kívül hagyni évek múlva sem.

A vérbeli pedagógus ösztönszerűen is vágyik arra, hogy tanítványa szüleivel jó kapcsolatot teremtsen. Soknak mégsem sikerül. A legjobb szándékok ellenére sem. A cél tehát világos, a „hogyan” azonban már nem ilyen egyszerű.

Leghasznosabb útkezdésnek a gyakorlati tapasztalatok összegyűjtését, közlését tartom.

Ebből az elgondolásból kiindulva és hasonló munkák ösztönzése érdekében írom le egy jól sikerült nevelő—szülő találkozósummat a Pécsi Tanárképző Főiskola Gyakorló Általános Iskolájának negyedik osztályában.

A nevelési cél a *szülők iránti tisztelet* elmélyítése volt. A téma aktualitását a gyermekek életkori sajátossága adta meg, — tapasztalatom szerint ebben a korban kezdenek kialakulni bizonyos káros jellemvonások (nyegleség, tiszteletlenség stb.), melyek később rögződnek, ha idejében nem reagálunk. A szülők segítsége nélkülözhetetlen. Felvilágosításuk annál inkább is fontos, mert sok szülő az ilyen jelenségeket eltitkolni igyekszik, menti a gyermekét, ahelyett, hogy idejében mindent őszintén feltárna a nevelő előtt. A téma aktualitását tehát a gyakorlati tapasztalat indokolta.

A felkészülés egy fogalmazási órán kezdődött el, amikor a „Példaképem” c. témakört dolgoztuk fel. Az Édesanyáról, vagy az Édesapáról, mint példaképről kellett fogalmazást írni. Még a kezdés előtt megígértem, hogy a legsikerültebb írásokat a szülők előtt felolvassuk, ami persze a buzgalmat növelte.

Rajzórán díszes meghívót készítettünk, melyben kértük a szülőket, hogy a kisdobos foglalkozáson vegyenek részt. A meghívón

feltüntettük a foglalkozás tárgyát: „Tisztelet tudásra nevelés a negyedik osztályban.” Zenei osztály lévén, zenei vetélkedőt is hirdettünk. És, mert ez a foglalkozás előre láthatóan hosszabbnak ígérkezett, mint a többi, otthon előállított olcsó dolgokból büfét is rendeztünk be.

Közbevetőleg már most szeretném felhívni a figyelmet néhány apróságnak tűnő dologra, ami azonban mégis később a siker záloga lehet.

1. *A téma megválasztása.* Minden szülő ad arra, hogy a gyermek őt tisztelje. A szülő és gyermek viszonyában mindenütt adódik ezzel kapcsolatban probléma. Bizonyosra vehető, hogy az ilyen természetű téma érdeklő és vonzza a szülőt. A témaválasztás felkelti, vagy taszítja a szülő érdeklődését, a rendezvényen való megjelenése, vagy távollmaradása a témaválasztás függvénye lehet, következésképpen mindig ügyelni kell, hogy a fő téma fontos, és olyan legyen, hogy a szülő abban személy szerint is nagyon érdekeltnek érezze magát.

2. *A jó előkészítés.* Valamilyen módon már az előkészületbe is be kell vonni a szülőket, fel kell kelteni az érdeklődésüket. Kell, hogy a gyermek izgalma, buzgalma rá is kihasson, tudnia kell arról, hogy az esemény a család számára is fontos. Ezután megkapja a díszes meghívót, látja, hogy a gyermeke is szerepel, — most már szívesebben jön el és adottá válik a lehetőség a közvetlen kapcsolat kialakítására.

3. Biztosítani kell a *kellemes környezetet*, a barátságos hangulatot. A szülő számára a jelenlét ne legyen kötelesség, kényszer, munka, — érezze azt szinte „szórakozásnak” és távozásakor érezze, hogy hasznos volt eljönnie, mert gyermeke érdekében értékes ismeretekkel gyarapodott.

Nem mindegy, hogy egy-egy témakör milyen keretben kerül megvitatásra. A jelenleginek nagyon megfelelt a kisdobos foglalkozás, a tanulásban való segítség módozatait pl. bizonyára jobban meg lehet beszélni a szülői értekezleten.